

УДК 636 4.082

НОВЕ СЕЛЕКЦІЙНЕ ДОСЯГНЕННЯ – ВНУТРІПОРОДНИЙ ТИП СВИНЕЙ ПОРОДИ ДЮРОК “СТЕПНОЙ”

*В.С.Топіха, доктор сільськогосподарських наук, професор
Миколаївський державний аграрний університет*

Шляхом багаторічної цілеспрямованої селекційно-племінної роботи протягом 1989-2006 років в Україні Миколаївським державним аграрним університетом, Інститутом свинарства ім. О.В. Квасницького УААН, Тваринпромом України, спеціалістами базових господарств і сільськогосподарських установ створено новий внутріпородний тип свиней породи дюрок української селекції “Степной”. У статті наведено характеристику та продуктивні якості нового селекційного дослідження.

Путем многолетней целеустремленной селекционно-племенной работы на протяжении 1989-2006 лет в Украине Николаевским государственным аграрным университетом, Институтом свиноводства им. О.В. Квасницкого УААН, Тваринпромом Украины, специалистами базовых хозяйств и сельскохозяйственных учреждений создан новый внутріпородний тип свиней породы дюрок украинской селекции “Степной”. В статье приведенная характеристика и производительные качества нового селекционного исследования.

Постановка проблеми. За багаторічний період (близько 30 років) використання свиней породи дюрок в умовах України були вивчені їх акліматизаційні особливості та продуктивні якості як при чистопородному розведенні, так і при схрещуванні. Встановлено, що основним достоїнством породи є її відгодівельні і м'ясні якості та позитивний вплив кнурів цієї породи на підвищення відгодівельних і м'ясних якостей помісей як при двохпорідному, так і трьохпорідному схрещуванні. Проте за багатоплідністю свиноматок порода дюрок зарубіжної селекції не конкурентоспроможна порівняно з вітчизняними породами. Це стримувало розвиток чистопородного поголів'я свиней породи дюрок в країні.

Вісник аграрної науки Причорномор'я,
Випуск 1, 2007

Методика та місце проведення досліджень. Основний масив імпортного поголів'я був зосереджений в радгоспі “Степной” Кам'янсько-Дніпровського району Запорізької області. Сюди періодично поступали тварини чеської селекції (1983, 1984, 1986рр.), американської (1986р.), англійської (1996, 2005рр.), датської (1998, 2002рр.). З метою розширення і використання породи при чистопородному розведенні в умовах України виникла необхідність розробки методичних підходів до її удосконалення, і на цій основі створення племінного стада, а в подальшому — нового внутріпородного типу свиней породи дюрор української селекції конкурентоспроможного за репродуктивними якостями маток.

Удосконалення свиней породи дюрор в умовах України проводилось з часу надходження генотипів різних географічних популяцій, але цілеспрямована робота по створенню нового внутріпородного типу свиней породи дюрор української селекції розпочалася з 1989 року.

Вся племінна робота базувалася на чистопородному розведенні в умовах повноцінної годівлі. Було поставлено завдання поліпшити відтворювальні якості маток при збереженні основних ознак за відгодівельними та м'ясними. Використовуючи їх внутрішньопородну мінливість за відтворювальними якостями, формували нові якості в породі. Внутрішньопородна мінливість забезпечувалася наявністю географічних популяцій породи дюрор, тобто генетичною різномірністю великої кількості особин, які характеризуються високою подібністю. Були визначені варіанти поєднання генотипів свиней чеської, американської, англійської і датської селекції на поліпшення багатоплідності маток.

Результати дослідження. Новий внутріпородний тип свиней породи дюрор з поліпшеними відтворювальними якостями “Степовий” створено методом внутрішньопородної селекції на основі цілеспрямованих поєднань географічних популяцій свиней породи дюрор: чеської, американської, англійської, датської в умовах повноцінної годівлі. Дослідження по створенню нового генотипу було розпочато в 1989 році за відповідною методичною схемою у ВАТ “Племзавод “Степной” Запорізької області. В подальшому продовжені в його дочірніх господарствах: племзаводі агрофірми СВК

“Міг-Сервіс-Агро” та племрепродукторі СГПП “Техмет-Юг” Миколаївської області.

Цільовим стандартом передбачалися такі вимоги до відтворювальних якостей маток, відгодівельних та м'ясо-сальних якостей молодняку на відгодівлі: багатоплідність маток — 10,8...11,0 поросят; вік досягнення 100 кг живої маси — 170...180 днів; середньодобовий приріст на відгодівлі — 750...850 г; товщина шпику — 22 мм; маса заднього окосту — 11,8 кг.

Основний масив нового внутріпородного типу свиней породи дюрор української селекції зосереджений у ВАТ “Племзавод “Степной” Кам'янсько-Дніпровського району, Запорізької області. Приводимо результати бонітування свиней породи дюрор української селекції за 2005 рік. Господарство має 4,0 тис. свиней в тому числі 27 кнурів, 311 маток, 1570 голів племінного та ремонтного молодняку. Розвиток дорослого поголів'я наступний: кнури мають середню живу масу — 295 кг (270-320 кг), довжина тулуба — 181 см (180-184 см), матки відповідно — 240 кг (210-310 кг), 177 см (167-180 см), вік першого опоросу — 12 місяців, багатоплідність маток — 11,1 голів (10,5-18,0 голів), маса гнізда — 220 кг (230-287 кг), маса 1 поросяти в 2 місяця — 21,8 кг (20,0-28,0 кг). На контрольній відгодівлі результати такі: вік досягнення живої маси 100 кг — 178 днів (кращі поєднання 165-168 днів), витрати корму на 1 кг приросту 3,59 корм. од. За комплексом ознак стадо свиней розподіляється таким чином: класу еліта-рекорд відносять кнурів — 84%, маток — 32%, до класу еліта відповідно 16% і 68 відсотків відповідно. Тобто основне поголів'я маток та кнурів стада відповідає лише класу еліта-рекорд і еліта. Багатоплідність маток племзаводу агрофірми СВК “Міг-Сервіс-Агро” Миколаївської області в середньому складає 11,28 поросят, дочірнього племрепродуктора СГПП “Техмет-Юг” Миколаївської області — 10,8 поросят.

Новий внутріпородний тип свиней породи дюрор української селекції характеризується такими показниками відтворювальних якостей свиноматок: багатоплідність маток — 10,8-11,5 поросят, що вище на 0,8-1,5 поросяти вимог класу еліта і перевищують за цим показником аналогів в кращих племінних господарствах США, Данії, Швеції, Чехії, Словачії на 0,51-1,52 поросяти,

молочність маток 62,8-64,1 кг; маса гнізда в 2-х місячному віці – 215 кг, що на 35 кг вище вимог класу еліта.

У створеному новому типі свиней породи дюрор української селекції “Степовий” сформовано 5 основних ліній: Швидкий, Вітамін, Далекий, Могутній, Степовий. Ці лінії є основою нового внутріпородного типу. Решта кнурів використовуються в стаді з метою виявлення кращих поєднань, а також для забезпечення достатнього рівня генетичного поліморфізму. Відсоткове співвідношення різних ліній таке: Могутній – 29%; Швидкий – 18,5%; Вітамін – 13,8%; Степовий – 15,9%; Далекий – 15,5%. Ці лінії використовуються і в дочірніх господарствах.

Маточне поголів'я селекційних стад представлено 10 родинами: Ромашка – 23%; Вишня – 13,6%; Росинка – 9,3%; Гастела – 10,7%; Роза – 7,8%; Августа – 9,3%; Венера – 8,8%; Лілія – 8,8%; Музила – 11,7%; Лама – 5,8%.

Свині нового внутріпородного типу свиней породи дюрор української селекції проявляють високу ефективність при схрещуванні, як при використанні в якості батьківської, так і материнської форми, та підвищують у помісей відтворювальні якості на 5-7%, відгодівельні та м'ясні на 6-10%.

В результаті проведення імуногенетичного аналізу встановлено, що для нових ліній заводського типу свиней породи дюрор української селекції типовими були генотипи А-/А- (за винятком тварин лінії Могутнього), Ва/Ва (за винятком тварин лінії Швидкого), Fb/Fb (80,6-100,0%), Gb/Gb, Ha/H-. По генетичній системі Е-груп крові лише тварини лінії Могутнього мали алелі Eaeg/Eaeg, Eaeg/Eedf, Ebdg/Eedf. За генетичною системою G-груп крові лише серед тварин лінії Степового виявлено гомозигот за алелем Ga (частка таких тварин склала 40%).

Серед тварин різних ліній нового внутріпородного типу найвищою генетичною різницею за комплексом груп крові характеризувалися представники лінії Могутнього. Пояснюється це тим, що на завершальному етапі створення даної лінії було використане поголів'я датської популяції останнього завозу. Найменшою генетичною дистанцією відрізняються тварини при поєднанні ліній Швидкого і Далекого, Швидкого і Вітаміна, Далекого і Вітаміна.

За 1989-1999 рр. пробонітовано — 23521 голів, з них кнурів основних — 272, перевіряємих — 115, маток основних — 1685, перевіряємих — 845, ремонтних — 372, ремонтних свинок — 1500, племмолодняка — 18672; за 2000-2004рр. відповідно: пробонітовано — 9568 голів, з них кнурів основних — 99 перевіряємих — 83, маток основних — 1002, перевіряємих — 461, ремонтних кнурців — 136, ремонтних свинок — 1262, племмолодняка — 6525 гол.

Необхідно відмітити високий клас бонітованих тварин. В середньому по стаду 81,75% тварин відповідали вимогам класу еліта-рекорд, основні, перевіряємі кнури та ремонтні кнурці за комплексною оцінкою 96-98% відповідають класу еліта. Це поголів'я стало фундаментом для подальшого удосконалення високопродуктивного стада і створення нового типу.

В середньому за період 2000-2004 рр. на контрольній відгодівлі одержано такі результати: вік досягнення 100 кг у потемків кнурів склав 178 днів (мін — 167 днів), середньодобовий приріст 785г (макс — 830г), витрати корму на 1кг приросту 3,45 корм.од. (мін — 3,30 корм, од.); згідно зі шкалою для оцінки кнурів і свиноматок за відгодівельними і м'ясними якостями II групи порід (Інструкція по бонітуванню свиней, 1993, 2003), перевищення стандарту класу еліта за віком досягнення 100кг складало 3,4-9,0 днів, а зменшення за витратами корму — 0,18-0,25 корм.од.

Забійний вихід складає 79,52% (макс — 83,0%), площа "м'язового вічка" 38см² (макс — 39,5см²), товщина шпигу над 6-7 ребром — 22,2мм (мін 20 мм), довжина тулуба — 96,5см (макс — 99 см), маса заднього окосту 11,73кг і (макс — 12,0кг). Ці ознаки в період (1989-1999рр.) були відповідно: 81,2см; 38,5см²; 22,8мм; 96,6см; 11,92кг. Як бачимо, що товщина шпигу нижче на 5,2-5,6мм від вимог класу еліта, а довжина тулуба перевищує його на 2,6-3,5см.

Порівнюючи м'ясні показники підсвинків 2005 року з періодами 1989-2004рр. можна відмітити, що свині внутріпородного типу породи дюрок української селекції "Степовий" не знизили свої відгодівельні, забійні та м'ясні якості.

Кнури і свиноматки, а також племінний молодняк створеної популяції щорічно експонуються на міжнародних, обласних виставках та аукціонах, оцінюються відповідними атестатами і користуються високим попитом виробників.

Експертна комісія Міністерства АП України в термін з 20 по 26 грудня 2006 року провела апробацію племінних стад по розведенню внутріпородного типу свиней породи дюрок української селекції “Степной” з поліпшеними відтворювальними якостями в племзаводі “Степной” Запорізької області, племзаводі агрофірми “Міг-Сервіс-Агро” Миколаївської області та племрепродукторі “Техмет-Юг” Миколаївської області і дала позитивне заключення.

Висновки. Отже, в Україні створене нове селекційне досягнення — внутріпородний тип свиней породи дюрок “Степной”, генотипи якого за відтворними якостями маток перевищують кращі світові аналоги, а за відгодівельними і м’ясними — відповідають їм.